

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการบริหาร เพราะการวางแผนจะสำเร็จลงไม่ได้ถ้าปราศจากคน (วิทยุ โสธร¹) โคนั้นถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลไว้ว่า ในวงการบริหารทั้งในวงการธุรกิจ วงการราชการ และวงการศึกษาก็ว่าการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และการเงิน แม้จะมีบริบูรณ์สักเพียงใด ก็จะไม่มีความหมายเลยถ้าคนที่จะใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ หรือขาดขวัญ ขาดกำลังใจที่จะร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน¹ หัวหน้าหรือผู้นำจะทำอย่างไรให้ผู้ที่บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ได้ร่วมกันทำงานด้วยความศรัทธาและมีความพึงพอใจในการทำงาน ในการบริหารงานโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำของโรงเรียน จะต้องรู้จักใช้เทคนิค และวิธีการปกครองผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน/ อุดล หุวะนันท์² ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำในการบริหารงานโรงเรียนไว้ว่า การบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา จะบังเกิดผลดีเยี่ยมขึ้นแก่ผู้นำ ซึ่งจะเป็ผู้นำในการวางนโยบายและวัตถุประสงค์ ผู้นำในการบริหารการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ ช่างซึ่งในลักษณะและปรัชญาของการศึกษา ทั้งจะต้องใช้วิธีดำเนินการ ร่วมปรึกษาหารือกับผู้ที่ทำงานร่วมด้วย หรือให้ความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกสาขา ก็จะทำให้งานบริหารนั้นสะดวกสบายและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น² และ อาษา เมฆสวรรค์ กล่าวถึงความสำคัญของหัวหน้างานไว้ว่า

¹ วิทยุ โสธร, การบริหารงานบุคคล (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาธิช, 2518), หน้า 5.

² อุดล หุวะนันท์, การบริหารการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (พระนคร: สีสมการพิมพ์, 2514), หน้า 35.

หัวหน้างานเป็นตัวหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้บังคับบัญชาและต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและลักษณะของหัวหน้างาน จึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพของสถาบัน มีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานขององค์การหรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอันมาก¹

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งผลิตคนระดับกลางตามหลักสูตรมัธยมศึกษาเดิมนั้น เน้นในแง่ของการผลิตคนให้มีความรู้ พื้นฐานเพื่อไปต่อสายอาชีพต่าง ๆ ตามที่ตนถนัดในภายหลัง หรือมุ่งคัดคนขึ้นสู่ระดับอุดมศึกษา แต่ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่ เป็นหลักสูตรที่ให้จบในตัวเอง นักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาใหม่สามารถใช้ความรู้ประกอบอาชีพในสังคมปัจจุบันได้ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะสามารถบริหารโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรใหม่และเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างดีในเรื่องของหลักสูตรและการใช้หลักสูตร และสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรคือ ครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอนในเนื้อหาและวิธีการจากหลักสูตรเดิมมาเป็นเวลานาน การที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเคยชินในการปฏิบัติงานของครู ปัญหาต่าง ๆ ย่อมตามมา ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกลไกต่าง ๆ ของการบริหารโรงเรียนและปัจจัยของกลไกในการบริหารโรงเรียนที่สำคัญที่สุด คือ ครู ผู้บริหารโรงเรียนจะทำอย่างไรที่จะให้ครูได้ทำงานเต็มความสามารถและเกิดมีความพึงพอใจในการทำงาน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ กล่าวว่า ผู้นำที่ยึดการประสานงานประโยชน์โดยพยายามให้บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในเวลาเดียวกันก็จะให้สิ่งตอบแทนแก่บุคลากรตามความเหมาะสมและยุติธรรม โดยบุคลากรเองก็มีความพอใจในการทำงานและประโยชน์ก็จะเกิดขึ้นกับสถาบันและบุคลากรที่ทำงานผู้นำประเภทนี้นับว่าเป็นประเภทที่ดีอย่างยิ่ง² ซึ่งก็สอดคล้อง

¹ อาษา เมฆสวรรค์, หลักการบริหาร (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510), หน้า 195.

² นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 49.

กับความคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน ที่กล่าวว่า การบริหารที่ดีนั้น ควรให้ไต่ทั้งงานและน้ำใจ¹ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่ดีควรจะมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

X การที่ผู้วิจัยสนใจศึกษากับครูระดับมัธยมศึกษาเพราะเห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีครูมาก ปัญหาการบริหารโรงเรียนเกิดขึ้นบ่อย ผู้วิจัยเชื่อว่าองค์ประกอบที่ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานนั้น ถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบนี้แล้ว ก็สามารถนำไปพิจารณาหาวิธีการและเทคนิคในการบริหารที่จะสร้างความพึงพอใจและขจัดปัญหาที่อาจเป็นเหตุแห่งความไม่พึงพอใจในการทำงานของครูให้ลดน้อยลงได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 3 ซึ่งผู้วิจัยกำลังปฏิบัติงานอยู่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 3
2. เพื่อเปรียบเทียบว่าตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ราชการและวุฒิทางการศึกษาที่ต่างกัน จะทำให้มีผลต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 3

¹สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ (กรุงเทพมหานคร: ไทวณิชนาพานิช, 2516), หน้า 449.

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ทั้งเพศชายและหญิงที่มีต่อองค์ประกอบ 9 ประการแตกต่างกัน
2. ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ที่มีอายุราชการต่างกันจะมีต่อองค์ประกอบ 9 ประการแตกต่างกัน
3. ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันจะมีต่อองค์ประกอบ 9 ประการแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะครู-อาจารย์ที่รับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีบริบูรณ์ ในปีการศึกษา 2523 โดยไม่นับรวมผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ซึ่งมี 5 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ จังหวัดชุมพร

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างโรงเรียนมาจังหวัดละ 20 เปอร์เซ็นต์และสุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์มาประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ของแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 2.1.1 เพศ แบ่งเป็น เพศชาย เพศหญิง

- 2.1.2 อายุราชการ แบ่งเป็น 1-10 ปี, 11-20 ปี และ 21 ปี

ขึ้นไป

- 2.1.3 วุฒิทางการศึกษา แบ่งเป็นวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี

ขึ้นไป

2.2 หัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความสำเร็จของงาน

2.2.2 การได้รับความยอมรับนับถือ

2.2.3 ลักษณะของงาน

2.2.4 ความรับผิดชอบ

2.2.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2.2.6 เงินเดือนและผลประโยชน์ที่ถูกต้อง

2.2.7 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

2.2.8 นโยบายและการบริหาร

2.2.9 สภาพการทำงาน

คำนิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

๑ ๕๖๖/๒๐๑๖ (๗)
๑๕๖/๒๐๑๖/๒๐๑๖

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำและข้อความเฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำและข้อความ เพื่อให้สื่อความหมายในเรื่องตรงกันดังนี้

ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึงความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ทำอยู่ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับการตอบสนองทั้งทางคำร่างกายและจิตใจจนทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ครู-อาจารย์ หมายถึงครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และที่ได้ทำงานการสอนมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปีบริบูรณ์ โดยไม่นับรวมผู้บริหารโรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 สายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

เขตการศึกษา 3 หมายถึง การแบ่งท้องที่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้แต่ละเขตได้ปฏิบัติงานทางวิชาการ มีสำนักงานศึกษาธิการเขตอยู่ ณ จังหวัดสงขลา และมี

เขตภายในท้องที่ คือ จังหวัดสงขลา - จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ จังหวัดชุมพร¹

ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่บุคคลทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย หรือโครงการที่กำหนดไว้จนเกิดความพึงพอใจในผลสำเร็จนั้น

การได้รับความยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี ความไว้วางใจ และการให้กำลังใจหรือยอมรับในความสามารถในขณะที่ปฏิบัติงาน และหลังจากปฏิบัติงานสำเร็จ

ลักษณะของงาน หมายถึง ความยากง่าย ความพอดี ความน่าสนใจ ความรู้สึกท้าทายให้อยากทำอยากปฏิบัติ ตลอดจนตนเองมีความรู้สึกว่าจะสามารถทำได้

ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อผูกพันระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชาหรือระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน ในการที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จและตรงตามเป้าหมายกำหนดเวลาของแผนงาน

ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน หมายถึง การที่ได้มีโอกาสเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การได้มีโอกาสศึกษาต่อ เข้ารับการอบรมหรือได้วุฒิสูงขึ้น

เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง เงินเดือนที่ได้รับประจำ รวมทั้ง ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าบ้าน ค่าช่วยเหลือบุตร ค่ารักษาพยาบาลและเงินค่าตอบแทนประเภทอื่น ๆ ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพครู

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูคนอื่น ตลอดจนผู้บังคับบัญชา ความสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีความ

¹พระราชกฤษฎีกาแบ่งท้องที่ของกระทรวงศึกษาธิการออกเป็นเขต พ.ศ.2516" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 90 ตอนที่ 58 (วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2516),มาตรา 3.

สามัคคีกลมเกลียวกัน บรรยาภาคในการทำงานเป็นไปฉันท์มิตร

นโยบายและการบริหาร หมายถึง นโยบายและการบริหารโรงเรียนที่ครูสังกัดคืออยู่
ว่า มีนโยบายแน่นอน การบริหารมีประสิทธิภาพและเป็นที่พอใจของคณะครู

สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อม เช่น สถานที่ทำงาน ห้องพักครู
อาคารเรียน ห้องเรียน มีความสะดวกสบาย และคล่องตัวในการปฏิบัติการถึง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้รู้ถึงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจ
และไม่พึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 3
เพื่อประโยชน์ต่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ในการที่จะเสริมสร้าง
ความพึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล
2. เพื่อเป็นแนวทางนำไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาระดับ
อื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 มี 5 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์-
ธานี จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดชุมพร ซึ่งมีโรงเรียนมัธยมศึกษา 120
โรงเรียน และมีครู-อาจารย์ 6,374 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)
โดยสุ่มตัวอย่างโรงเรียนมาจังหวัดละ 20 เปอร์เซ็นต์ และสุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียน

ที่สุ่มได้โรงเรียนละ 30 เปอร์เซนต์ จะได้ตัวอย่างประชากรทั้งหมด 504 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยอาศัยแนวทฤษฎีของ เฮอริชเบอร์ก (Herzberg) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

4. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้ t-test

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

การเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 บท พร้อมทั้ง บรรณานุกรม และภาคผนวก คือ

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความหมายของความพึงพอใจในการทำงาน การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ความต้องการที่เป็นองค์ประกอบให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน การสร้างสิ่งจูงใจที่จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความพึงพอใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย